

Cyclus “De vele gezichten van Jezus”

*In gloed van liefde, vuur dat niet verflauwt
Vroeg in de morgen, donker was het nog,
zijn wij gegaan een keer.*

Kees van der Zwaard
Elise Woertman

28 augustus t/m 20 november 2022
Najaar

Inleiding

‘Wie is toch deze?’ is de vraag over Jezus en ‘Wie zeggen de mensen dat ik ben?’ is de vraag van Jezus, die al in het evangelie wordt gesteld. De antwoorden lopen sterk uiteen, van oproerkraaiertot Messias.

In die lijn dichtte Huub Oosterhuis een lied ‘Negenentwintig namen voor Jezus’.

Het is opsomming:

Naaste – Vreemde – Jood – Zaad – Boom aan de bron – Bruidegom – Weg – Droom van een mens – Deur open – Hoeksteen – Sleutel – Leeuw van Juda – Lam – Gerechte – Herder – Parel – Twijgje – Brood – Vis – Woord – Wijnstok – Zoon van God – Knecht – Stromen levend water – Morgenster – Koploper – Enige – Onzegbaar gezegde

We hebben die namen gebruikt voor een brainstorm over die ene figuur zonder wie het christendom en de kerk niet zouden bestaan. Sommige namen keren terug als thema.

Als leidraad voor de hele reeks volgen we het oudste Evangelie, dat van Marcus. Marcus schrijft recht toe, recht aan, met snelle wendingen, korte verhalen en teksten waarin ieder woord telt. Met Marcus volgen we Jezus zelf, zijn leerlingen, de schriftgeleerden, de mensen die hem (niet meer) volgen. En Marcus brengt ons op fysieke plekken die er toedoen, zoals de woestijn, de synagoge van Nazareth, de tempel, het buitenland, Gethsemané, Galilea.

Natuurlijk hebben we ons eigen beelden van Jezus, beelden waar we aan hechten, beelden die ons wellicht zijn opgedrongen, beelden die irriteren of juist beelden die bemoedigen. Is er nog ruimte voor nieuwe beelden, voor verheldering van de oude? Is er nog ruimte om ons te laten verrassen? En is dat dan de omkeer waar Marcus op doelt?

Kortom: we kunnen geen kerk zijn zonder Jezus, maar we moeten ons steeds weer opnieuw tot zijn figuur verhouden. Dat gaan we in deze lange reeks doen. Bijzonder om dan verhalen buiten de geijkte liturgische context te horen. We zijn benieuwd wie en wat ons dat brengt.

Parallel aan deze cyclus loopt een leerhuis ‘De vele gezichten van Jezus’ waarin we denkend en voelend stilstaan bij de beelden over Jezus uit onze kindertijd en spiegelen we ons aan beelden van Jezus uit andere tradities en culturen, bv Jezus als bodhisatva en Jezus in de kunst.

*

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger of via de website van de Janskerk. Ga onder Vieringen naar het overzicht van de lezingencycli, kies een cyclus en selecteer 'Ik doe mee' bij de zondag die je wilt helpen voorbereiden.

28 augustus

Voorganger: Elise Rommens-Woertman

Thema: Weg

Lezing: Mc 1,1-13

Marcus begint zijn evangelie met een citaat uit Jesaja en zet daarmee de toon. Geen kerstverhaal zoals bij Matteus en Lukas, geen poëtische filosofie zoals bij het begin van het evangelie van Johannes. Marcus is een beknopte verteller die ons meeneemt op de weg van Jezus. Hij laat daarin oplichten wie Jezus ten diepste is: joods, kind van mensen, Gods geliefde zoon. 'Zie de mens' klinkt het steeds opnieuw: in alle facetten van het leven vol vreugde en verdriet, zoekend naar liefde tegen de klippen op, opdat dat rijk van recht en vrede eens en steeds weer werkelijkheid kan worden.

Die weg wordt bereid door Johannes de Doper, gesteund door de profeet Jesaja. Johannes zal dopen met water, wie na hem komt zal dopen met de heilige Geest. En zo verschijnt Jezus op het toneel: Jezus verlaat Nazareth in Galilea en gaat naar de Jordaan om gedoopt te worden. Zodra hij oprijst uit het water, scheuren de hemelen open, daalt de Geest als een duif op hem neer: Jij bent mijn geliefde zoon, in wie ik welbehagen heb. Direct erna wordt hij veertig dagen door de satan op de proef gesteld, terwijl engelen en wilde dieren voor Jezus zorgen.

In krachtige bewoordingen ontvouwt zich hier de weg die Jezus zal gaan, 16 hoofdstukken lang in het Marcusevangelie. Jezus staat voluit in de joodse traditie, draagt in zich de Geest van liefde en wijsheid, van recht en trouw. Hij belichaamt wat het betekent om Gods geliefde kind te zijn: In het water van de dood ten onder gaan en als nieuw weer boven komen. Verdwalen in de eenzaamheid van de woestijn, ongetwijfeld ten prooi vallen aan zinsbegoocheling door de brandende zon. Wonen bij de wilde dieren, buiten de bestaande orde van de mensen vallen. Gedragen worden door engelen. Op die weg van Jezus is het de liefde die standhoudt. Wie is die mens Jezus? Wat klinkt er voor ons als wij horen 'Jij bent mijn geliefde kind'? Wat betekent zijn weg van liefde voor ons, hoe houden wij stand?

4 september

Voorganger: Henk Jansen (predikant te Zeist en lid van de Charismatische Werkgemeenschap Nederland)

Thema: Stromen levend water – charisma

Lezing: Mc 1,14-28

Marcus neemt ons in korte bewoordingen verder mee in het verhaal van Jezus. In grote stappen horen we wat er in beweging komt aan het begin van zijn publieke optreden. Daarbij is het voor ons van groot belang om ons steeds opnieuw te realiseren dat Jezus leefde in en vanuit de Joodse traditie, dat hij een kind van zijn tijd is, waarin de bezetting door de Romeinse overheid een grote rol speelt. Johannes is gevangen genomen, horen we al direct in de eerste zin van vandaag. Jezus gaat daarop naar Galilea, want de tijd is gekomen, keer om! Simon en Andreas, en vervolgens Jakobus en zijn broer Johannes, zijn de eersten die gehoor geven aan die oproep. Ze laten hun oude leven achter zich, en sluiten zich bij Jezus aan. Aangekomen in Kafarnaüm gaan ze op de Sabbat naar de synagoge zoals Joodse mannen gewoon waren te doen. Daar onderwijst Jezus hen vrijmoedig, dat roept al enige verbazing op. Spannend wordt het wanneer zijn woorden werkelijkheid worden. Jezus drijft een onreine geest uit, uit een schreeuwende mens. De bewoordingen die hier gebruikt worden, komen over drie weken in detail terug als we Marcus 5 lezen. Nu roept zijn optreden vooral verbazing en opschudding op. Hier spreekt iemand met gezag, als zelfs onreine geesten naar hem luisteren. De geruchten over Jezus verspreiden zich

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger of via de website van de Janskerk. Ga onder Vieringen naar het overzicht van de lezingencycli, kies een cyclus en selecteer 'Ik doe mee' bij de zondag die je wilt helpen voorbereiden.

over Galilea: wie is toch deze charismatische mens die voor zoveel dynamiek en opschudding zorgt, wat is er nog meer mogelijk?

11 september

Voorganger: Mattijs Jonker

Thema: Trouw

Lezing: Mc 2,1-17

In de lezing van vandaag klinkt voor de eerste maal de term “Ben Adam” Zoon van mensen, Mensenkind. Jezus zegt dat over zichzelf als legitimatie voor wat hij doet. De term is afkomstig uit een visioen in het boek Daniel (7,13-14, waarin gesproken wordt over een Mensenzoon die de volmacht en het koningschap wordt gegeven als aan een oude van dagen.

Daarin wordt de trouw van Jezus zichtbaar aan zijn roeping: Mensen werkelijk zien, helen en in beweging zetten. Dat doet hij akelig concreet: door te eten met tollenaars en zondaars, door te genezen en te vergeven. Er is het ontzag en enthousiasme van de menigte, die hem toejuichen. Tegelijk is in hun uitroep ook voelbaar dat dat wat Jezus doet en teweegbrengt buiten de orde is, dat het schuurt met hoe het altijd gaat en alleen daardoor al dicht op de huid komt. De schriftgeleerden zitten klem tussen loyaliteit aan wat hen geleerd is en overgedragen. De orde die hen dierbaar is en het recht dat daarmee samenhangt in een samenleving, waarin ziekte, schuld, zonde, boete en vergeving nauw met elkaar verweven zijn. De woorden van Jezus breken daarop in.

Trouw zijn ook de vrienden die de verlamde met zich meedragen, door het dak laten zakken, bij hem blijven, niet alleen laten in zijn verlamming en onbeweeglijkheid. De verlamde man zelf, zoals zo vaak, krijgt geen naam en gezicht in het verhaal. Jezus ziet hem, noemt hem ‘kind, uw zonden zijn vergeven’, en zegt ‘Sta op, neem matras en ga naar huis’. Jezus tilt hem daarmee op: door te zien wie hij is, door zijn verlamming heen, en dat brengt hem in beweging, is nieuw perspectief mogelijk.

Wanneer zijn wij trouw aan onze roeping en herkennen wij de trouw in een ander? Wat als die trouw ons van de gebaande paden doet afwijken?

18 september m.m.v. Janskoor : Startzondag, presentatie publicatie

Voorganger: Kees van der Zwaard en Elise Woertman

Thema: Zaad

Lezing: Mc 4,21-34

Op deze startzondag in ons jubileumjaar vieren wij als gemeenschap in en rond ‘de ruimte waar het licht kan komen’, en dat al 50 jaar lang. Wat betekent die ruimte voor ons als gemeenschap, voor ieder die zich op een of andere manier verbonden voelt met de Janskerk? Het licht dat elke dag anders door de ramen valt, waarin we ons kunnen warmen en koesteren, dat ons verlicht ook als het donker is in en om ons heen, dat ons weer naar buiten stuurt om dat licht in onze stad, in onze wereld uit te stralen. We lezen verder in Marcus, waarin de oproep om het licht te laten schijnen klinkt. Dat wordt gevolgd door de parabel van het mosterdzaadje, dat oneigenlijk klein is en waar toch een grote boom uit voort kan komen, die schaduw biedt en ruimte voor de vogels om in te nestelen. Wie had 50 jaar geleden kunnen denken of durven dromen bij de oprichting van de EUG dat wij hier op deze manier een veelkleurige gemeenschap vormen, langs alle wegen, hobbels en dromen die in die vijftig jaar voorbij zijn gekomen.

We presenteren vandaag de digitale publicatie waarin de betekenis van die ruimte waar het licht

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger of via de website van de Janskerk. Ga onder Vieringen naar het overzicht van de lezingencycli, kies een cyclus en selecteer 'Ik doe mee' bij de zondag die je wilt helpen voorbereiden.

kan komen zichtbaar en voelbaar wordt.

25 september

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Droom van een mens

Lezing: Mc 5, 1-20

Zoals zo vaak bij Marcus, zit het hem ook dit verhaal in alle details, het vraagt om zorgvuldig gelezen te worden met wat het in zich herbergt. Jezus gaat naar de overkant, naar heidens gebied, het land van de 'wilden'. Er woont een mens tussen de graven, met een onreine geest. Hij leeft, maar kunnen wij dit leven noemen? Dolend tussen de doden in hun graf, opgesloten in zichzelf, verdwaald in een wereld die weinig met de realiteit van doen lijkt te hebben. Het plaatst hem in elk geval buiten de bestaande orde. Zijn krachten zijn te groots en te ongetemd, hij is niet te ketenen. In zich draagt hij een donkere diepte die mensen bang maakt en kennelijk ook zichzelf, hij schreeuwt dag en nacht en verwondt zichzelf, Legioen blijkt zijn naam te zijn. Wie ziet in hem de droom van een mens, ziet hem zoals hij ten diepste bedoeld is?

Dan ziet hij Jezus in de verte, zoekt hem op, hij ziet ook wie Jezus ten diepste is: Zoon van de allerhoogste God, droom van een mens. In de verbinding die tot stand komt verdwijnt de onreine geest in varkens die verdrinken in de donkere diepten van de zee. De man wil bij Jezus blijven, maar wordt door hem gestuurd naar zijn huis. Hij mag en kan weer bij de mensen wonen. Welke vormen van ongetemde krachten, van onreine geesten, van verdwalen in een wereld buiten de bestaande orde (her)kennen wij? Hoe zie je dan nog de droom van een mens, in een ander, in jezelf? Wat is daarvoor nodig?

2 oktober m.m.v. Janskoor

Voorganger: Joop Smit osa

Thema: Enige

Lezing: Mc 5,21-43

Twee verhalen die met elkaar verweven zijn horen wij vandaag. Het verhaal van de bloedvloeiende vrouw is als het ware omlijst door het verhaal van het dochttertje van Jairus dat op sterven ligt. Twee verhalen van vrouwen waarin alles hopeloos is: de vrouw leidt al twaalf jaar onophoudelijk aan bloedverlies, en dat plaatst haar in een permanente situatie van onreinheid en onaanraakbaarheid. Het dochttertje van Jairus ligt op sterven, en daarmee sterft ook de toekomst, het leven dat zij in zich draagt maar dat niet tot volle bloei zal kunnen komen.

En in beide gevallen is het Jezus alleen die voor een ommekeer zorgt: de bloedvloeiende vrouw, de onaanraakbare, strekt haar hand uit om Jezus' mantel aan te raken. Dan zal ik gered worden is haar verklaring. En zo geschiedt, Jezus zegt tegen haar 'Wees gezond, ga in vrede'. Vervolgens wordt hij bij het dochttertje van Jairus geroepen, tegen wie Jezus zegt 'Sta op' en direct staat ze op en loopt, iedereen is verbijstering achterlatend.

Wat roepen deze twee verhalen bij ons op? Welke betekenis hebben zij, welk beeld van Jezus reiken zij ons aan?

9 oktober

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger of via de website van de Janskerk. Ga onder Vieringen naar het overzicht van de lezingencycli, kies een cyclus en selecteer 'Ik doe mee' bij de zondag die je wilt helpen voorbereiden.

Voorganger: Pieter Dronkers

Thema: Vreemde

Lezing: Mc 8,27-37

Het evangelie is een uiterst vreemd verhaal. Dat was het voor de leerlingen die dagelijks met Jezus samenleefden, hem zagen en onderweg waren met hem. Hoeveel te meer is dat voor ons, levend in een andere tijd en cultuur? Mensen zien Jezus als Johannes de Doper, Elia, een profeet. Zij zien hem wel, maar durven zij toe te laten wie hij werkelijk is? Die spannende en pijnlijke vraag staat vandaag in de lezing centraal, en vormt daarmee een ommekeer in het Marcusevangelie.

De weg van heelheid en liefde gaat onherroepelijk langs de pijn en de eenzaamheid waarin geen mens ontsnappen kan, (juist) ook de Mensenzoon niet. Deze Messias, de Gezalfde Gods zal dat als geen ander ondervinden. Nu nog is hij omringd door een menigte, staat Petrus achter hem, maar voor hoe lang en met welke motieven? Deze liefdesweg zal Jezus naar Jeruzalem leiden: naar de pijn van verraad aan de tafel met vrienden, naar de eenzame nacht vol angst in Getsemane, naar de verlatenheid aan het kruis, naar de verwondering om de leegte van het graf als de nieuwe morgen doorbreekt.

Geloven heeft te maken met je steeds opnieuw toevertrouwen aan dat verwarrende evangelie, aan de Vreemde bij uitstek. Want wie zeggen wij eigenlijk dat Jezus is? Durven wij ons te laten raken door zijn liefde, gezien en gekend te worden door hem zoals geen mens dat kan? Wat betekent dat voor onze eigen weg die wij te gaan hebben door het leven, balancerend tussen heelheid en pijn, eenzaamheid en verbinding?

16 oktober m.m.v. Janskoor Doopzondag

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Deur open

Lezing: Mc 10,13-31

‘Laat de kinderen bij me komen, want het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij.’ En: ‘Kinderen, wat is het moeilijk om het koninkrijk van God binnen te gaan.’ Jezus heeft het twee keer over kinderen en het koninkrijk van God. Jezus geeft vertrouwen én hij zaait onrust, paniek. Elk kind is goed genoeg én niemand is goed genoeg. Wat wil Jezus met die tegenstrijdige boodschap?

In het kader van de doop, roept dat de vraag op naar de (on)voorwaardelijkheid van liefde. En naar het wel en niet ‘hebben’ van kinderen. En wat betekent het voor een kind als een ouder zegt: ‘Kind, de deur staat altijd open’ terwijl die deur toch dicht blijkt te kunnen slaan?

23 oktober

Voorganger: Johanneke Bosman

Thema: Gerechte

Lezing: Mc 12,1-17

Jezus vertelt een levensgevaarlijk verhaal, dat de verhouding tussen hem en de Joodse leiders van het volk op scherp zet. Al eerder klinkt het onheilspellende hoe hem ‘uit de weg te ruimen’ (3,6). Ook is Johannes de Doper al vermoord. Jezus is als een ‘koning’ Jeruzalem binnen getrokken en heeft als een profeet de tempel gereinigd. Kortom: de confrontatie tussen Jezus en de religieuze autoriteiten komt steeds meer op scherp te staan. Het verband tussen Schriftuitleg

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger of via de website van de Janskerk. Ga onder Vieringen naar het overzicht van de lezingencycli, kies een cyclus en selecteer 'Ik doe mee' bij de zondag die je wilt helpen voorbereiden.

en gezag speelt daarin voortdurend een rol. Evenals Godsvertrouwen. Niet voor niets refereert Jezus aan zichzelf als hij in de gelijkenis spreekt over 'zijn geliefde zoon'. Een beslissende fase breekt aan. Wie heeft het gezag? Is dat hetzelfde als macht? Waar komt je gezag vandaan? Wie of wat bepaalt je autoriteit? Wat zijn de gevolgen als je je hand overspeelt? En hoe zal – in dit onthullende verhaal – de rechtmatige eigenaar reageren als de gerechte erfgenaam wordt vermoord?

30 oktober Première Compositie m.m.v. Janskoor

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Onzegbaar Gezegde

Lezing: Mc 14,1-10

'In memory of her' is de titel van een belangrijk boek van Elisabeth Schüssler Fiorenza uit 1984 waarin zij aandacht vroeg voor de vergeten rol van vrouwen in de kerk. De titel verwijst naar de lezing van vandaag en is synoniem geworden voor het verlangen naar erkenning van vergeten groepen, vergeten mensen in de kerk: de niet-genoemden, de 'onuitgesprokenen'. Juist de kerk zou een plaats moeten zijn waar de onuitsprekelijke Naam van de Ene wordt verbonden met het bestaan van ons mensen in onze diversiteit.

De Janskerkgemeente (v/h EUG) wilde en wil zo'n plek zijn waar ruimte en taal wordt gezocht voor die Aanwezigheid. Vandaag sluiten we ons jubileumjaar af en klinkt er nieuwe muziek van Bert van den Brink in die ruimte en voegen we nieuwe teksten vanuit onze gemeenschap toe aan die taal: 'Terwijl wij leven'.

6 november Allerzielen

Voorganger: Elise Rommens-Woertman

Thema: Twijgje

Lezing: Mc 14, 32-42

Het beeld van een twijg op een tronk is een eenzaam beeld. Alles om de twijg heen is weggefallen. De lezing van vandaag is het verhaal van die val. In Getsemane blijkt wat de belofte en woorden van mensen waard zijn: niets. Jezus moet zijn weg alleen gaan. Hoe pijnlijk. En hoe menselijk dat hij doodsbang is. Hoe moet je verder als je niets rest dan overgave? Het beeld van de twijg is ook een hoopvol beeld. Een uitdrukking van dragende nabijheid. Hoe komt het toch dat dit eenzame verhaal toch kan troosten? Is het de erkenning van eenzaamheid? Dat er op de bodem toch iemand nabij blijft? Wat is troost?

13 november m.m.v. Janskoor

Voorganger: Elise Rommens-Woertman

Thema: Zoon van God

Lezing: Mc 15,1-39

In Marcus 1,1 wordt Jezus 'Zoon van God' genoemd. Gedurende het evangelie komen daar andere namen en titels bij: Mijn geliefde Zoon (1,11), Messias (8,29), Mensenzoon (9,7). In Marcus 14,61-62 worden de laatste twee in één adem genoemd en verbonden met de Zoon van de Gezegende.

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger of via de website van de Janskerk. Ga onder Vieringen naar het overzicht van de lezingencycli, kies een cyclus en selecteer 'Ik doe mee' bij de zondag die je wilt helpen voorbereiden.

Wat voor de hogepriester godslastering is, is voor de lezer onthulling. Maar ook de lezer krijgt het lastig, als aan het eind van hoofdstuk 15 de centurio over de gekruisigde, gestorven Jezus zegt: 'Werkelijk, deze mens was Gods zoon.' Is dit de waarheid of is het sarcasme? Of allebei? En is dat de ironie? Zo ja, wat betekent dat dan voor ons, als lezers? Welk beeld – van God, van Jezus, van onszelf – moeten wij bijstellen nu we worden geconfronteerd met deze jammerlijke afgang, waarin toch opgang schuil gaat?

20 november

Voorganger: Mariecke van den Berg

Thema: Sleutel

Lezing: Mc 16,1-8

Op het eerste gezicht is het Paasverhaal van Marcus een anticlimax. Geen engelen, geen verschijning. Alleen bange, vluchtende, zwijgende vrouwen. Maar bij nader inzien geeft de evangelist ons toch een paar sleutels. De jongeman in het wit herinnert aan de jongeman die naakt vluchtte bij de arrestatie van Jezus (14,52). Hij laat zijn linnen kleed achter als een lijkwade. Maar nu is dat kleed wit. Het falen en vallen is getransformeerd. Bovendien frist hij het geheugen van de vrouwen op 'in memory of him': 'Jullie zullen allemaal ten val komen ... maar nadat ik uit de dood ben opgewekt, zal ik jullie voorgaan naar Galilea'. (14,27-28). Woorden die niemand toentertijd verstond.

Marcus stuurt ons terug naar 'het begin van het evangelie van Jezus Christus, Zoon van God' (1,1), dat aanvangt in Galilea. Lees het nog eens. Kun je het nu wel volgen? En belangrijker: kun je hem nu wel volgen?

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger of via de website van de Janskerk. Ga onder Vieringen naar het overzicht van de lezingencycli, kies een cyclus en selecteer 'Ik doe mee' bij de zondag die je wilt helpen voorbereiden.